

УДК 007:004,738.5 : 2(477)

Специфіка новин у релігійних Інтернет-виданнях України

Ігор Скленар,

канд. н. із соц. комунік., доц.

Львівський національний
університет імені Івана Франка

вул. Генерала Чупринки, 49,
79004, Львів, Україна

e-mail: isklenar@gmail.com

© Скленар І., 2018

Розглянуто типи релігійних веб-ресурсів України, особливості їх новинної інформації. Також запропоновано шляхи покращення інформаційних повідомлень на українських релігійних сайтах.

Ключові слова: веб-ресурс, сайт, релігійне Інтернет-видання, релігійна інформація, Церква, новинна журналістика

Постановка проблеми

В останні роки Інтернет-простір відкрив широкі можливості для донесення релігійної інформації зацікавленому читачеві. Релігійні Інтернет-видання України сьогодні допомагають аудиторії не лише сформуванню бачення релігійних процесів у державі та світі, але й стають джерелом пізнання своєї віри та культури. Водночас новини в релігійних Інтернет-виданнях України мають свою специфіку на відміну від новинної інформації, яка публікується в Інтернет-виданнях суспільно-політичного, економічного та іншого тематичного спрямування.

В сучасному українському журналістикознавстві тема новинної журналістики на релігійних веб-ресурсах практично не порушується. Це пов'язано з тим, що в новій галузі знань — соціальних комунікаціях — дослідження про релігійну інформацію становлять незначний відсоток, а тема цієї статті є одним із численних і в той же час цікавих аспектів релігійної інформації, яка заслуговує на те, щоб його висвітлити у рамках цього невеликого дослідження.

На думку дослідниці А. Дем'янової, більшість науковців надають перевагу дослідженню інтернет-журналістики в цілому й типових мовностилістичних помилок мережевих статей зокрема [5, 172]. Серед знаних українських та зарубіжних авторів в цій ділянці зробили значні напрацювання Б. Потятиник [8], Р. Крейг [6] та ін. Вже мають місце дослідження, які присвячені новинарним стрічкам інформаційних порталів, зокрема таких авторів, як О. Амзін [1], М. Стівенс,

Дж. Гол. Серед українських науковців теми якості релігійної інформації в Інтернет-виданнях розглядають фахівці релігійної журналістики А. Бойко [3], А. Дем'янова [5], А. Юраш [10], М. Балаклицький [2], М. Пальчинська [7], Л. Филипович [11], Т. Різун [9] та ін.

Мета

Проаналізувати специфіку новинної журналістики релігійних Інтернет-видань України. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань: 1) показати типологію релігійних веб-ресурсів України для кращого розуміння специфіки новинної інформації зі сфери релігії; 2) стисло охарактеризувати рубрики новин цих Інтернет-видань та показати їх специфіку; 3) запропонувати шляхи вдосконалення новинної журналістики в релігійних Інтернет-виданнях України.

Виклад основного матеріалу

Оскільки вищезгадані дослідники не розглядають у своїх працях питання типології українських релігійних веб-ресурсів, подамо власні напрацювання щодо цього питання. Першим типом системи українських релігійних Інтернет-видань є *офіційні сайти Церков та релігійних організацій* нашої держави. За нашими підрахунками, на сьогодні їх існує понад 20. Це, зокрема, офіційні сайти католицьких Церков: Української греко-католицької Церкви [13], Римо-Католицької Церкви в Україні [14]; офіційні сайти православних Церков — в єдності з Московським патріархатом [15], Київського патріархату [16]; офіційні сайти протестантських спільнот — Всеукраїнського союзу об'єднаних євангельських християн-баптистів [17]; Всеукраїнського союзу Церков християн віри євангельської п'ятдесятників [18]; офіційний сайт Асоціації єврейських організацій та общин України [19]; офіційний сайт Духовного управління мусульман України [20] та ціла низка інших Інтернет-ресурсів.

На вищеперерахованих сайтах передусім домінує хроніка діяльності конкретної релігійної організації (урочисті події з нагоди певного свята, проголошення святих, будівництва храмів та ін.). На цих веб-ресурсах розміщують офіційні документи релігійних організацій, анонсують важливі релігійні події у своєму середовищі, апелюють до органів влади чи цілого суспільства з метою вплинути на вирішення злободенних питань тощо.

Помітне місце в українському релігійному веб-просторі посідає ще такий тип веб-ресурсів, як *сайти єпархій* (структурні одиниці греко-католицької та православної Церков України) та *діцезій* (структурні одиниці римо-католицької Церкви в Україні). За браком місця не будемо перераховувати, лише зазначимо, що станом на 2012 рік їх існує понад 60. Веб-посилання на ці ресурси можна знайти в Каталозі веб-ресурсів християнського мегапорталу РІСУ [21].

Третій тип системи релігійних веб-ресурсів України, який виділимо у цій статті, — це *Інтернет-ресурси православних і католицьких монастирів*. Всього ми виявили близько 60 таких ресурсів, хоча їх стає все більше. Наприклад, одна з найбільших давніх християнських святинь — Свято-Успенська Києво-Печерська лавра (УПЦ) — має своє Інтернет-видання [22]; узагальнені відомості про монаші спільноти УГКЦ містяться на сайті monks.ugcc.org.ua; Чин місіонерів-облатів РКЦ в Україні також володіє веб-ресурсом [23]. На сайтах монастирів розміщується інформація про історію конкретного монастиря та його сучасна хроніка, інформаційні повідомлення про урочисті Богослужіння, релігійні святкові заходи тощо.

У системі релігійних веб-ресурсів України виділяємо ще такий тип, як *сайти духовних навчальних закладів на території України, зокрема, семінарії православних, католицьких та протестантських Церков*. На сьогодні їх існує понад 20. На цих релігійних веб-ресурсах виділяють основні завдання названих духовних закладів, які мають зовсім іншу структуру й освітні цілі порівняно зі світськими вищими навчальними закладами, також подають хроніку діяльності, розміщують фотогалереї викладачів та студентів тощо.

Помітне місце в українському Інтернет-просторі посідають *сайти релігійних рухів, спільнот та організацій*. Всього ми виділили понад 50 веб-ресурсів такого типу. На них розміщують передусім інформацію про конкретну спільноту чи рух при релігійній організації, повідомлення про різноманітні заходи — про молодіжні паломництва до святих місць, про благодійні заходи, акції молодіжних спільнот, про релігійні святкові вечори, концерти та ін. Часто на сайтах викладають подяки жертводавцям або ж історії людей, яким вже допомогли.

П'ятим типом системи українських релігійних веб-ресурсів є *інформаційні сайти, портали, релігійні Інтернет-видання — універсальні за своїм змістом*, які, хоча й засновані при релігійних організаціях, але відзначаються широтою охоплення тем і проблем релігійних процесів в Україні та світі. Ми зарахували до цієї категорії близько 10 сайтів. У нашому дослідженні коротко охарактеризуємо три з них: РІСУ, «Релігія в Україні», «Дивенсвіт».

Популярний мегапортал «Релігійно-інформаційна служба України» (далі — РІСУ) заснований в жовтні 2001 року при Українському католицькому університеті. Для багатьох популярних Інтернет-видань України він є джерелом об'єктивної інформації зі сфери релігії. В той же час ним цікавляться й за кордоном, оскільки він має версії російською та італійською мовами.

Головним завданням РІСУ є гідно представити весь спектр релігійного життя в Україні. Головний редактор РІСУ Т. Антошевський зазначає: «Ми, хоч і є проектом УКУ, точніше Інституту релігії і суспільства,

та все ж пишемо про все, що стосується релігійного життя в Україні, не зважаючи на конфесійну приналежність. Нам вдалося зайняти ту нішу, де ми відкриті для всіх. Ми не працюємо проти когось; пишемо про те, що відбувається, намагаємось завжди подати найважливіше» [4].

Ще одне релігійне Інтернет-видання універсального спрямування «Релігія в Україні» було засноване в 2008 році [24]. Воно адресоване тим читачам, які глибоко цікавляться питаннями й проблемами зі сфери релігії та культури в Україні та за її межами. В рубриці «Новини», подібно до РІСУ, переважають повідомлення про події в католицьких та православних Церквах в Україні та за її межами. Паралельно з новинною інформацією, сайт «Релігія в Україні» містить рубрики з чималою кількістю аналітичних публікацій, які стосуються таких сфер, як філософія, релігієзнавство, теологія та ін. Сайт має лише одну версію, матеріали публікуються або українською, або російською мовою.

Сайт християнської молоді «Дивенсвіт» був заснований на початку 2011 року [25]. Новинна інформація, розміщена на сайті, підібрана за основним критерієм — вона має бути важлива для сучасної молоді, яка намагається жити згідно з християнським вченням. У новинах помітно емоційний чинник.

У типологію релігійних веб-ресурсів України можна включити десятки, а то й сотні сайтів, серед них — електронні версії релігійної преси, сайти видавництв, Інтернет-крамниць з продажу релігійної літератури, сайти парафій, неофіційні сайти релігійних об'єднань, персональні сайти релігійних діячів, сайти, присвячені пам'яткам релігійної архітектури тощо. Усі вони також мають свою відповідну нішу в українській глобальній мережі.

Щодо специфіки новинної журналістики на релігійних веб-ресурсах, то тут виділимо їх особливу роль у формуванні релігійної свідомості громадян Української держави. В релігійних Інтернет-виданнях України, так як і в суспільно-політичних, економічних тощо, новини супроводжуються візуальними та мультимедійними додатками. Наприклад, до якоїсь значущої події сайт РІСУ виставляє відео або цілу підбірку фотографій, з допомогою яких аудиторія зможе глибше ознайомитися з нею. Те саме стосується сайту «Дивенсвіт» та й інших порталів з новинною інформацією зі сфери релігії.

Релігійна проблематика у мас-медіа вимагає певної фахової підготовки і конкретного ставлення до такої тонкої сфери духовного життя суспільства. Тому не дивують нарікання дослідників на низький професійний рівень релігійної інформації як в медіа загалом, так і в релігійних новинах. В дослідженнях про релігійну журналістику й на різноманітних круглих столах, конференціях з цієї сфери порушується питання: «Що необхідно для того, аби новини в релігійних виданнях були якісно представлені?». Більшість редакторів сайтів, журналістів,

які займаються релігійною тематикою, а також теоретиків у цій сфері, пропонують такі шляхи вдосконалення:

1. Підготовка фахівців для роботи з релігійною інформацією повинна відбуватися при університетах та інших вищих навчальних закладах, адже необхідне навіть елементарне знання релігійних термінів та вивчення основ релігієзнавства, історії Церкви, сучасного стану конфесій та ін.

2. Дотримання журналістських стандартів. Трапляються випадки, коли в новинах релігійних інтернет-видань немає посилань на джерела інформації або неякісна новина дослівно передана з іншого джерела з посиланням, водночас без її відповідного опрацювання. Варто звернути увагу й на заголовки новин, які іноді видаються банальними, переважає описовість події тощо.

3. Співпраця з релігійними прес-службами. В інформаційних відділах Церков та релігійних організацій України не завжди працюють особи з журналістською чи філологічною освітою, що негативно позначається на якості повідомлень, які вони готують для медіа. Відповідно у штаті потужного релігійного Інтернет-видання обов'язково повинен бути редактор новин, який надавав би недосконалим прес-релізам відповідної форми та змісту.

Висновки

В цьому невеликому дослідженні ми виділили конкретні типи релігійних веб-ресурсів України: офіційні сайти Церков та релігійних організацій; сайти єпархій та дієцезій; Інтернет-ресурси монастирів; сайти духовних навчальних закладів в Україні; сайти релігійних рухів, спільнот та організацій; універсальні релігійні Інтернет-видання, але цей перелік за умови ґрунтовнішого дослідження можна доповнити й іншими типами. Специфіка новинної інформації в цьому сегменті глобальної мережі — всеохопність, і в той же час регіональний зріз українського релігійного життя, вибір його лише певної сфери і адресація конкретній аудиторії, відображення релігійних канонів і водночас літургійних традицій Церков у новинних рубриках тощо. Новинна журналістика релігійних веб-ресурсів України перебуває в процесі свого розвитку. Практичний бік релігійної журналістики загалом показує, що редакторам релігійних сайтів, та й релігійним організаціям, які готують повідомлення для мас-медіа, необхідно працювати над удосконаленням новинної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амзин А. Новостная Интернет-журналистика: сетевой учеб. [Електронний ресурс] / А. Амзин. — 2007. — Режим доступу: <<http://kebati.ru/journ/>>(10.11.2009).
2. Балаклицький М. Історіографія протестантської комунікації України [Електронний ресурс] // Інтернет-видання «Путь». — Режим доступу до статті <http://www.asd.in.ua/archives/1188301002>

3. *Бойко А.* Релігія в мас-медіа України: тексти лекцій / А.Бойко. — К., 2009. — 158 с.
4. Директор РІСУ Тарас Антошевський: «Церкви починають значно конструктивніше ставитись до ЗМІ» [Електронний ресурс] // Новомедіа. — Режим доступу до статті: <http://novomedia.org/node/1205>
5. *Дем'янова А.* Редакторське опрацювання заголовків інтернет-новин / А. Дем'янова // Наукові записки Інституту журналістики. — 2010. — Т. 41. — С. 172-176.
6. *Крейґ Р.* Інтернет-журналістика: робота журналіста і редактора у нових ЗМІ / Р. Крейґ // Перекл. з англ. А. Іщенка. — К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. — 324 с.
7. *Пальчинська М.* Віртуалізація у релігійному житті сучасної України (соціально-філософський аспект): Дис... канд. наук: 09.00.03 — 2009. — Режим доступу до статті: <http://www.dlib.com.ua/virtualizatsia-u-relihiynomu-zhytti-suchasnoyi-ukrayiny.html>
8. *Потятиник Б.* Інтернет-журналістика: межі професії [Електронний ресурс] / Б. Потятиник // Медіакритика. — Режим доступу до статті: <http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/internet-zhurnalistyka-mezhi-profesiyi.html>
9. *Різун Т.* Релігійні електронні видання в Україні / Т. Різун // Видавнича галузь і кадри: досягнення, проблеми, перспективи: Наук. — практ. зб. — Львів: «Азарт», 2002.
10. *Юраш А.* Релігія й електронні медіа: взаємодія, протистояння, ігноранція / А. Юраш // Телевізійна й радіожурналістика: Збірник науково — методичних працт. — Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003. — Вип.5. — С. 22-30
11. *Филипович Л.* Сучасна релігійні ситуація в Україні й український Інтернет / Л. Филипович // Бойко А. Релігія в мас-медіа України: тексти лекцій (додатки). — Київ, 2009. — С. 129-133.
12. Церковь и Интернет: Понтификальный Совет по средствам массовой коммуникации [Електронний ресурс] // Библиотека Гумер. — Режим доступу до статті: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/katholic/Article/ChurIntern.php.
13. Інформаційний ресурс Української Греко-Католицької Церкви [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ugcc.org.ua>.
14. Львівська архідієцезія Римсько-католицької церкви в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rkc.lviv.ua>.
15. Офіційний веб-сайт Української Православної Церкви [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://orthodox.org.ua>.
16. Украинская Православная Церковь Киевский Патриархат [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cerkva.info/>.
17. ВСЦ ЄХБ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ecbua.info>.
18. Всеукраїнський союз Церков християн віри євангельської п'ятидесятників [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uupc.org>.
19. Офіційний сайт Асоціації єврейських організацій та общин України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vaadua.org>.
20. Офіційний сайт Духовного управління мусульман України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.islamyat.org/>.
21. Релігійно-інформаційна служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/resources/webcatalog/intro_catalog.
22. Святвя Успенская Киево-Печерская Лавра [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://lavra.ua>.
23. Чин місіонерів-облатів РКЦ в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://molod.omi.org.ua>.
24. Релігія в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://religion.in.ua>
25. Сайт християнської молоді «Дивенсвіт» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dyvensvit.org.ua>.

REFERENCES

1. *Amzin A.* (2007). *Novostnaja Internet-zhurnalistika: setevoj uceb.* (News Internet journalism: a network textbook). Retrieved from <http://kebati.ru/journ/>>(10.11.2009). (in Russ.)
2. *Balaklytskyi M.* (N. d.). *Istoriografia protestantskoj komunikatsii Ukrainy* (Historiography of Protestant communication of Ukraine). Internet publication "Put". Retrieved from <http://www.asd.in.ua/archives/1188301002>. (in Ukr.)
3. *Boiko A.* (2009). *Relihiia v mas-media Ukrainy: teksty leksii* (The religion in Ukraine mass-media: lecture texts). Kyiv, Ukraine: (N. p.), P. 158. (in Ukr.)
4. *Dyrektor RISU Taras Antoshevskiy: «Tserkvy pochynaiut znachno konstruktivnishe stavytys do ZMI»* (Taras Antoshevskiy, the director of the RISU: "Churches are starting to be more constructive about the media"). (N. d.). *Novomedia*. Retrieved from <http://novomedia.org/node/1205>. (in Ukr.)
5. *Demianova A.* (2010). *Redaktorske opratsiuвання zaholovkiv internet-novyn* (Editorial work on the headlines on Internet news). Kyiv, Ukraine: *Scientific notes of Institute of journalism*, T. 41, P. 172–176. (in Ukr.)
6. *Kreig R.* (2007). *Internet-zhurnalistyka: robota zhurnalista i redaktora u novykh ZMI* (Internet journalism: the work of journalist and editor in new mass-media). (A. Ischenko, Transl.). Kyiv, Ukraine: Publishing house "Kyievo-Mohylianska akademiia", P. 324. (in Ukr.)
7. *Palchynska M.* (2009). *Virtualizatsiia u relihiinomu zhytti su chasnoi Ukrainy (sotsialno-filosofskiy aspekt)* (Virtualization in the religious life of Ukraine (social and philosophy aspect). *Kandydatska dysertatsiia* (Unpublished candidate dissertation). Retrieved from <http://www.dlib.com.ua/virtualizatsia-u-relihiynomu-zhytti-suchasnoyi-ukrayiny.html>. (in Ukr.)
8. *Potiatynyk B.* (N. d.). *Internet-zhurnalistyka: mezhi profesii* (Internet journalism: the limits of the profession). *Mediakrytyka*. Retrieved from <http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/internet-zhurnalistyka-mezhi-profesiyi.html>. (in Ukr.)
9. *Rizun T.* (2002). *Relihiini elektronni vydannia v Ukraini. Vydavnycha haluz i kadry: dosiahnennia, problemy, perspektyvy: Nauk.* (Religion electronic publications in Ukraine. Publishing sphere and personnel: achievements, problems, perspectives: Scientific). Lviv, Ukraine: Az-art.
10. *Yurash A.* (2003). *Relihiia y elektronni media: vzaïemodiia, protystoiannia, ihnoratsiia* (Religion and electronic media: interaction, confrontation, ignorance. Television and radio journalism: a collection of scientific and methodological works). Lviv, Ukraine: *Ivan Franko Lviv National University*, № 5, P. 22–30. (in Ukr.)
11. *Fylypovych L.* (2009). *Suchasna relihiini sytuatsiia v Ukraini y ukraïnskyi Internet* (The current situation in Ukraine and the Ukrainian Internet). Kyiv, Ukraine: (N. p.), P. 129–133. (in Ukr.)
12. *Cerkov' i Internet: Pontyfikal'nyj Sovet po sredstvam massovoj kommunikacii* (Church and the Internet: The Pontifical Council for Mass Communications). (N. d.). *Gumer library*. Retrieved from http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/katholic/Article/ChurIntern.php. (in Russ.)
13. *Informatsiyni resurs Ukrainskoi Hreko-Katolytskoi Tserkvy* (Information resource of the Ukrainian Greek Catholic Church). Retrieved from <http://ugcc.org.ua>. (in Ukr.)
14. *Lvivska arkhidietsiia Rymsko-katolytskoi tserkvy v Ukraini* (Lviv Archdiocese of the Roman Catholic Church in Ukraine). Retrieved from <http://rkc.lviv.ua>. (in Ukr.)
15. *Ofitsiyni veb-sait Ukrainskoi Pravoslavnoi Tserkvy* (The official website of the Ukrainian Orthodox Church). Retrieved from <http://orthodox.org.ua>. (in Ukr.)
16. *Ukrainskaja Pravoslavnaja Cerkov' Kievskij Patriarhat* (Ukrainian Orthodox Church Kyiv Patriarchate). Retrieved from <http://www.cerkva.info/>. (in Russ.)
17. *VSTs YeKhB (WCC ECHO)*. Retrieved from <http://ecbua.info>. (in Ukr.)
18. *Vseukraïnskyi soiuz Tserkov khrystyian viry yevanhelskoi piatydesiatnykiv* (All-Ukrainian Union of Churches of Christians of the Evangelical Pentecostal faith). Retrieved from <http://uupc.org>. (in Ukr.)

19. Ofitsiynyi sait Asotsiatsii yevreiskykh orhanizatsii ta obshchyn Ukrainy (Official site of the Association of Jewish Organizations and Communities of Ukraine). Retrieved from <http://vaadua.org>. (in Ukr.)
20. Ofitsiynyi sait Du khovnoho upravlinnia musulman Ukrainy (Official site of the Spiritual Directorate of Muslims of Ukraine). Retrieved from <http://www.islamyat.org/>. (in Ukr.)
21. Relihiino-informatsiina sluzhba Ukrainy (Religious Information Service of Ukraine). Retrieved from http://risu.org.ua/ua/index/resourses/webcatalog/intro_catalog. (in Ukr.)
22. Svjataja Uspenskaja Kievo-Pecherskaja Lavra (Holy Assumption Kyiv-Pechersk Lavra). Retrieved from <http://lavra.ua>. (in Russ.)
23. Chyn misioneriv-oblativ RKTs v Ukraini (The mission of the missionaries of the RCC in Ukraine). Retrieved from <http://molod.omi.org.ua>. (in Ukr.)
24. Relihiia v Ukraini (The religion in Ukraine). Retrieved from <http://religion.in.ua>. (in Ukr.)
25. Sait khrystyianskoi molodi «Dyvensvit» (The site of the Christian youth «Dyvensvit»). Retrieved from <http://dyvensvit.org.ua>. (in Ukr.)

THE SPECIFIC CHARACTER OF NEWS IN UKRAINIAN INTERNET-PUBLICATIONS

Sklenar Ihor,

Candidate of Sciences (Social Communications)

Lviv I. Franko National University

49 General Chuprynka str.,

79001, Lviv, Ukraine

e-mail: isklenar@gmail.com

The article deals with the types of religious web-resources of Ukraine, peculiarities of presenting news information. The ways of information improvement on Ukrainian religious web-sites are suggested. In contemporary Ukrainian journalism the problem of news presenting on religious web-resources is actually not paid attention to, such news information is characterized by specific features, if compared with news information, published in social-political, economic Internet-publications. The author sets the tasks to show the typology of religious web-resources of Ukraine for deeper understanding the specificity of news information; to characterize the news rubrics of these Internet-publications, to offer the ways of perfection of news journalism in religious Internet-publication in Ukraine. Having studied these problems the author comes to the conclusions that the specificity of news information in this segment of global web is multi-thematics and regional peculiarities of Ukrainian religious life, choice of only specific sphere of this life and its address to particular readers. News journalists of Ukrainian religious sites and religious bodies, which prepare information for mass-media, should work more at news information improvement.

Key words: web-resource, site, religious Internet-publication, religious information, the Church, news journalism.